

رۆڵی دوبارەکرنا دەستپێکی د دروستکرنا ریتما دەرەکیا سترانا دیلانکیدا

شرین زیدان شکر^١ - مسعود جمیل رشید^٢

shreenzedan1@gmail.com - shreenzedan1@gmail.com

^{١+٢} بەشی کوردی، کۆلیژا زمانان، زانکۆی دهوک، دهوک، هەرێما کوردستانی، عێراق.

پۆخته:

ریتما ئێکە ژ ڕه‌گه‌زێن گرنکێن شعرێ، ئافاهی پۆخساری وێ ل سهر ریتما ده‌یتته ئافاکرن، چه‌ند ریتما یا به‌یژ بیت دی شعر یا به‌یژ بیت، له‌ورا د که‌فندا شاعران هه‌ست ب گرنکیا ریتما کره‌ و گه‌له‌ک ته‌کنیک بۆ په‌یدا کرنا ریتما که‌ به‌یژ بکارئینانه، ب گومان دوباره‌ کرن ئێکە ژ ته‌کنیکێن گرنک و سه‌ره‌کی د دروستکرنا ریتما شعریدا، ئه‌فجا دوباره‌ کرنا ل سهر ئاستی ده‌نگ، په‌یف، رسته‌ و واتای بن.

دوباره‌ کرنا په‌یشان ته‌کنیکه‌ کا گرنکا دوباره‌ کرنیه‌، ئه‌ف ته‌کنیکه‌ ده‌می قوناغێن شعریدا هاتیه‌ بکارئینان، هه‌ر ژ قوناغا فولکلۆری، کلاسیک، نوی و نویخاز، کو ده‌میاندا پشتبه‌ستنه‌ کا زۆر ل سهر فی جوړی دوباره‌ کرنی هاتیه‌ کرن، ب تایبه‌تی د قوناغا فولکلۆریدا، ئه‌فه‌ ژ بۆ وێ ئێکی فه‌دگه‌ریت، کو سترانا فولکلۆری یا ساده‌یه‌ و ئه‌و که‌سێن فی سترانی دروست ده‌کن که‌سێن ساده‌نه‌، له‌ورا په‌نای ده‌نه‌ به‌ر رێکێن ساده‌.

دوباره‌ کرنا په‌یفی د سترانا فولکلۆریا کرمانجیدا ب گشتی هاتیه‌ بکارئینان، چ د سترانێن کێشداردا یا د سترانێن ب کێشدا بیت، به‌لی گومان تیدا نینه‌ د سترانا کێشداردا (دیلانکیدا) پشتبه‌ستنه‌ کا زۆر ل سهر هاتیه‌ کرن و بۆ خزمه‌تا ریتما دهره‌کی هاتیه‌ بکارئینان و خۆشه‌یه‌ کا تایبه‌ت و ریتما که‌ به‌یژ دایه‌ فی جوړی سترانی.

هه‌ر که‌سێ سترانا دیلانکیا کرمانجی بخوینیت ئێکسه‌ر هه‌ست پی ده‌کت کو ل ده‌ستپێکا زۆربه‌یا سترانان جوړه‌کی دوباره‌ کرنی هه‌یه‌، ئه‌ف دوباره‌ کرنه‌ رێخۆشکه‌ره‌ بۆ په‌یدا کرنا کێشا پێدشی یا دانه‌ری ده‌فیت، ده‌مان ده‌مدا ب رێکا کونترۆلکرن و ئینان و برنا په‌یفین دوباره‌ کری ریتما سترانی رێکێخسته‌.

په‌یفین سه‌ره‌کی: سترانا دیلانکی، ریتما شعرێ، ریتما دهره‌کی، دوباره‌ کرن، دوباره‌ کرنا ده‌ستپێکی.

The Role of First Repetition in Making External Rhythm in Daylan's Song

Shreen Zedan Shukur¹ - Massoud Jamil Rashid²

¹⁺²Department of Kurdish, College of Languages, University of Duhok, Duhok, Kurdistan Region, Iraq.

Abstract:

Rhythm is one of the important elements in poetry, because the poetic form shaped on it. The stronger rhythm is, the stronger poetry is. Therefore, since the old days, poets have felt the importance of rhythm and used many techniques to find a strong rhythm, and repetition is surely one of the main and such as most important techniques . at the sound, word, sentence and meaning level.

Word repetition is an important technique, and was used in all stages of poetry, such as, popular poetry, classical poetry, new poetry, and modern poetry. In all of stages, repetition was an essential rhythmic element, especially in popular (folklore) poetry, stage and that's because of simple song, because the composer of the poetry was a simple persons, that is why they resort to simple ways .

word repetition was used in all Kurdish folk songs, whether they were metrical or not, but there is no doubt that the poets in metrical songs relied on it more than in unmetrical songs. This is in order to serve the external rhythm. And to give a special interest and strong rhythm to this sort of song whoever reads Kurdish folk songs will feel beginning repetition, in most songs. This repetition assists to find essential .

Metrical that the composer wants meanwhile by controlling bring and talce repeated words has arranged the rhythm of the song.

Keywords: Dylan's song, poetic rhythm, external rhythm, repetition, repetition of Start.

پیشه کی:

ناف و نیشانی فه کۆلینی:

ئهف فه کۆلینا ل ژیر نافونیشانی (رۆل دوبره کرنا دهستپێکی د دروستکرنا ریتما دهرهکیا سترانا دیکلانکیدا) ههولدا نه که بۆ دیارکرنا جۆرین دوبره کرنا دهستپێکی و رۆل وان یی ریتمی د سترانا دیلانکیا کرمانجیا سه ریدا.

سنۆرین فه کۆلینی:

بۆ ئهف فه کۆلینی مه نمونه ک ژ په رتوکخانا کوردی وهگرتهیه، کو په رتوکا (ستران و دیلان) ه ئهوا ژ لای ههردو کۆمه که رین سترانی (کامیران درباز هروری) و (شقان شکرى هروری) فه ل سالا (۲۰۰۱) هاتیه چاپکرنا و (۱۹۱) سترانان ب خۆفه دگريت.

ئارمانج و گرنکیا فه کۆلینی:

ئارمانجا سه ره کی ژ ئه نجامدانا ئهف فه کۆلینی ئه وه، ئه م بشین رۆل دوبره کرنا دهستپێکی د دروستکرنا ریتما دهرهکیا سترانا دیلانکیا کرمانجیدا ب رهنگه کی پراکتیکی و فه بر دیار بکهین و ل دویف شلۆفه کرنا نمونین پیدفی و خسته یین ئاماره یی رویه کی زانستی بدهینی.

ئاریشه و ئه گهری ئه نجامدانا فه کۆلینی:

د رهخنه یا کوردیدا فالا هییه کا مه زن ههیه، ئه وژی نه بونا فه کۆلینین پیدفینه ل دۆر فولکلۆری کوردی یی کرمانجیا سه ری، ئانکو فه کۆلین ل ئاستی مه زنی و به رفه رهیا ئه فی فولکلۆری نین، ب تایبه تی ئه گهر ئه م به حسی لایه نی کیشناسی بکهین، ئه فه ئاریشه کا مه زنه، د ئهف فه کۆلینیدا دی هه ولدهین ئه گهر پارچه یه کا بجویک ژ بیت یا فی ئاریشه ی چاره سه ربکهین و بگه هینه هنده ک ئه نجامان.

رێبازا فه کۆلینی:

وه کو پیدفیاتی؛ مه رپبازه کا وه سفی شلۆفه کاری بۆ فه کۆلینا خۆ بکارئینایه، به لی ل گهل هندى ژى مه د پشکا دوى یپراکتیکیدا رپبازه کا شلۆفه کاری ئاماره یی ئه نجامدایه، داکو ئه نجامین ئه م دگه هینی دقه بر و زانستی بن.

په یکه ری فه کۆلینی:

ئهف فه کۆلینه ل سه ر دو پشکان هاتیه پارفه کرن، پشکا ئیکی یا ته رخانکریه بۆ لایه نی تیوری، کو تیدا به حس ل دوبره کرنی و زاراف و پیناسین وئ هاتیه کرن، دیسان په یوه ندیا دوبره کرنی ب شعرى ب گشتی و ریتما شعرى ب تایبه تی هاتیه دیارکرنا. پشکا دوی یا ته رخانکریه بۆ لایه نی پراکتیکی و تیدا هه ر چوار جۆرین سه ره کیین دوبره کرنا دهستپێکی ب نمونین پیدفی هاتینه پشچا فکرنا و ئه و نمونه هاتینه شلۆفه کرن. ل دوماهیا فه کۆلینی سه ره کترین ئه نجام هاتینه رپزکرنا و لیسته ک بۆ ژنده رین فه کۆلینی هاتیه دروستکرنا.

۱-دوبره کرن:

دوبره کرن ئیکه ژ دیاردین گهردونی و د زۆربه یا بوارین ژیانیدا ههیه و ئه و ئه گهری سه ره کیی دروستبونا ریتما سروشتیه، ئه فجا ریتما ئاسایی یا شعرى بیت. په یوه ندیا د نا فبه را دوبره کرن و ریتمیدا؛ په یوه ندیه کا خورت و بنه جبه، چونکی ئیک ژ بنه مایین ریتمی دوبره کرنا و د زۆربه یا دۆخاندا دوبره کرن ب ئه رکی دروستکرنا ریتما شعرى رادبیت. ب راما نه کا دی شاعر پشتبه سته کا سه ره کی ل سه ر دوبره کرنی دکه ن بۆ دروستکرنا ریتما شعرى و ب رپکا وئ ریتم به یزتر دبیت.

۱-۱- زاراف و پیناسین دوبره کرن:

د زمانې کوردیدا دوباره کرنې دو زارافین سهره کی هه نه ئه وژي (دوباره کردن و دویاتکردن) (خال، ۱۹۲: ۲۰۰۵). د فهره ننگا ماییدا دو په یفین دیر ژي هاتینه کو ((فهنگتن کرن، دوجاری کرن)) ن (ماي، ۲۰۰۹: ۴۸۹). هاتیه گوتن کو ((پاتکردنه وه به کاردیت، ههروه ها زاراهوی (جوبه وه) ش له دوباره کردنه وهی واتاییدا به کاردیت، نه گهر شیوازی دوباره کردنه وه که هونه ری و کاریگر نه بیت)) (خوشناو، ۲۰۲۰: ۱۰۵). د فهره ننگا هه نبان ه بورینه دا زارافین ((دوباره پات، سهرله نوئی کردنه وه)) (هه ژار، ۱۳۸۸: ۲۹۹) هاتینه بکارئینان، به لی فهره دیار بکهین کو زارافین (دوباره کرن) چ د بوارئ ته ده بیدا چ د زمانې ئاسای و رپوژاندها ژ زارافین دی هه میان پتر جهی خو گرتیه.

دوباره کرنې زارافین خو یین جودا د زمانین جودا هه نه، د ههر زمانه کیدا ب رهنکه کی هاتیه به حسکر، بو نمونه د زمانې ئنگیزیدا دیژنی ((Repetition کو په یقه کا لاتینه ژ په یقا (repeater) هاتیه ب واتایا جاره کا دی هه ول ددهت دهیت و نه فیه ژي ژ په یقا (petere) کو ب واتایا گهران دهیت)) (scott, 1980: 244). د زمانې عهره بیدا دیژنی (التکرار) (البعلي، ۲۰۰۴: ۶۲۳).

پیناسه یین دوباره کرنې ب گه له ک رهنگان هاتینه کرن، بو نمونه (شريف الجرجاني) دیژنیت: ((دوباره کرنا تشته کیه زیده تر ژ جاره کی ب مبه سته گه هاندنا واتایین جودا د ههر دوباره کرنه کیدا)) (الفهداوي، ۲۰۲۴: ۳۲۹). دیسان (الزکشی) دهباره ی دوباره کرنې دیژنیت: ((مبه سته سهره کی یا دوباره کرنې جه خترنه)) (سالمی، درموش، ۲۰۱۶: ۱۶). ئهم دشین بیژن دوباره کرن د گوتنیدا بیت یان د نفیسینیدا و نه گهرین سهره کیین بکارئینانا دوباره کرنې نه فیه نه:

- سروشتی مروغان: دوباره کرن دیاردهیه کا گهردونیه و مروف ژي پارچه یه که ژ ئه وی گهردونی.
- زمان: د زمانیدا دوباره کرن دیاردهیه که دقیت نه قیت دی هه بیت و یا هه ی.
- سروشتی شعری: ژ بهر ریتمداری و کارتیکرنا وی د شعریدا یا زوره.
- لایه نی دهرونی: حهزا مروفی یا دوباره کرن ب بورینا دهی ئه و کریه ئیک ژ دوخین دهرونی. (عاشور، ۲۰۰۴: ۳۱-۳۳).

۱-۲- دوباره کرن د شعریدا:

شعری چهند شه ننگسته یین ههین، کول سهر وانا دهیت هه ئافاکرن وه کی شه ننگستی ره وانیژي و شه ننگستی کیشناسی، دیاره چهند پشکین ههر دو شه ننگسته یان پشتبه ستی ل سهر دیاردا دوباره کرنې دکهن، وه کی لایه نی ریتی و لایه نی جوانکاری، له ورا د شیاندا یه بیژن کو دوباره کرن ئیک ژ دیاردین سهرکیه د ته کنیکا دروستبونا شعریدا. (یوری لوتمان) دیاردکته کو شعر جودا ژ هه می جوړین دی یین نه ده بییه، چونکی ((بنیاتی شعری خودان سروشته کی دوباره کرنیه د پارچه یین زمانیدا دهیت هه ریکخستن)) (لوتمان، ۱۹۹۹: ۸۶).

د بوارئ شعریدا دهیت گوتن کو فاکته ری سهره کی به یژکرنا شیوازی شعری دوباره کرنه، ئانکو ئیکه ژ که ره سته یین گرنګ د ئافاکرنا بنیاتی دهقی شعریدا، له ورا (ئیدوارد) ل دور فی بابته دیژنیت: ((دوباره کرنا د شعریدا بو چهند جاران؛ ئیکه ژ بنه مایین شعری)) (Edward. 2014: 546) دیسان دهیت گوتن کو ((دوباره کرن ته کنیکه کا هونه ری یا به رزه یه، شیان ددهته هوژانفانی و ری نیشاندهریا وی دکته ژ بو دانانا وزه یین دهنگی یین ئاماره دار کو د خزمه تا دیتنا شعری دابن)) (نهیلی، ۲۰۰۷: ۲۳۳). دوباره کرن خو شیه کا تایبه ت ددهته تیکستی، نه فجا ئه و دوباره کرن بو ههر مبه سته کی بهیته بکارئینان ((چونکی هیچ دوباره کرنه وهیه ک به ی مبه سته نیه، نه و وشه ی شاعیر دهیژنیه وه مبه سته یی له پشته سهره پای ئه مهش دهقه که ی پی دهرا زینیه وه)) (فرج، ۲۰۱۱: ۹۷).

ل دور تیگه هی دوباره کرنی و په یوه ندیا وی ب ریتمیقه **(یوری لوتمان)** دیژیت: ((تیگه هی ریتمی دیاردا دویقئیکیا دروستا ره گه زین وه کئیک ب خوځه دگریت، کو دوباره کرن ئیک ژ وانه)). (لوتمان، ۱۹۹۹: ۹۵)، ئانکو ئیک ژ بنه مایین ئافکارنا ریتما شعری دوباره کرنه، ژ لای خوځه **(ریشاردز)** ل وی باوه ریدایه کو (ریتم و کیش پشتبه ستی ل سهر دو ره گه زان دکهن کو ئیک ژ وان دوباره کرنه) (ریشاردز، ۲۰۰۵: ۱۸۵). **(جون کوهین)** ژی دیژیت (هیچ بنیاتی ریتمی ناهیته دانان نه گهر توشی دوباره کرنی نه بیت، خو نه گهر ب رهنگه کئ گریمانیه ژی بیت) (صفوی، ۲۰۱۸: ۲۶۹). ژ لای خوځه **(بوندی)** د ئه وی باوه ریدایه کو ((گهله ک شعر لسهر بنه مای دوباره کرنا دهوریا کومه کا برگه یان هاتینه دانان ژ بو دروستکرنا پیکهاته کا دیارکری)) (بوندی، ۲۰۱۳: ۱۶).

۱-۳-۱- جوړین دوباره کرنی د شعریدا:

دوباره کرن ئیک ژ بنه ما و ته کنیکا سهره کییا دروستکرنا ریتما شعری یه، ئه ف دوباره کرنه ب گهله ک رهنگان دروست دبیت، له ورا ههر نفیسه ره کی یان ره خنه گره کی ب رهنگه کی به حس لی کریه. به لی ب شیوه یه کئ گشتی دو ئاستین دوباره کرنا د شعریدا هه نه: ئاستی ئاسوی و ئاستی ستونی، د ههر ئاسته کیدا چهند ته کنیک تیدا دهینه بکارئینان، وه کی دوباره کرنا دهنگ، په یف، فریز و پرسته یان (سلیمان، ۲۰۱۰: ۶۲-۶۴). ژ لایه کئ دیفه؛ د شعریدا یه که هه نه کو ژ یین بجویک دهستپدکهن (دهنگ/ پیت) تا دگه هیته یین مه زن وه کی (په یف)، (رسته) و (نیفه دیږ) ین شعری، بی گومان دوباره کرن ئه فان هه می ئاست و یه که یان ب خوځه دگریت.

۱-۳-۱- دوباره کرن ل سهر ئاستی دهنگان (فونیمان):

یا خوځایه ((دیاردا دوباره کرنی ژ دهنگان دهستپدکته و دگه هیته په یف و پرسته یان تا دگه هیته دیرین شعری و ههر ئیک ژ فان رولی دوباره کرنی دیاردکته)) (ربابعه، ۱۹۹۰: ۱۶۱). مه به ست ژ دوباره کرنا دهنگان دوباره کرنا هه مان دهنگین بزوتن و کونسونانته، ئانکو ((بریتیه له دوباره کرنا وهی دهنگیک بو چهند جارنیک له دیرنیک یان پارچه شعریک یا له سهر تاپای شیعه که)) (ئه حمده، ۲۰۱۴: ۱۱۴). به لی نابیت ئه و راستیه بهیته پشتگو هئیکستن کو (پیتین دهنگدار گرنگترن ژ یین بیدهنگ د دیاردا دوباره کرنیدا) (زروقی، ۲۰۱۶: ۱۳۴). د ناف دهنگان ژیدا دبیت ((زور جار شاعیر بو به هیژکرنی ریتم موسیقای ناوه وه په نا دهباته بهر دوباره کردنه وهی دهنگیک تاییه ت)) (عه لی، ۲۰۱۵: ۶۶). چونکی دوباره کرنا هنده ک دهنگان سیمایه کئ جوان دده ته په یف و پرسته یین شعری ب ئه فی چهندی شعریه ت په یدا دبیت، ل گه ل ئه فی چهندی؛ دبیت ((دوباره کرنا دهنگه کی یان پتر ژ دهنگه کی ل پرسته کا شعری دا (...)) جه خترن بیت لسهر بابه ته کی بو مه به سته کا دیارکری)) (تومی، الامین، ۲۰۱۶: ۴۳).

پندقیه ئامازی بدهینه ئه وی راستی کو ((دوباره کرنا دهنگی ئاوازه کا موسیقی یا سهرنجر اکیش دهر دبیت، به لی کاریگه ریا وی وه کی کاریگه ریا دوباره کرنا په یفی نینه. سهره رای فی چهندی ژی دوباره کرنا دهنگی هاریکاره بو ئاماده کرنا گوځگری بو چونه ناف کویراتیا په یفین شعری)) (الزبیدی، حمید، ۲۰۱۵: ۲۶۵). واته دوباره کرنا دهنگان جوړه ریتم و موسیقایه ک ب په یف، دهسته واژه و پرسته یین هه می تیکستی دبه خشیت، ئانکو یی دوباره کرنا دهنگان دوباره کرنین دیر هه بونا خو نینه، ههر ل بهر فی راستی ((له کوندا زوربه ی هونه ره کانی ره وان ییژی له سهر بنه مای دوباره کردنه وی دهنگ هاتونه ته ئاراو، به یی دوباره کردنه وه بونیان نابیت)) (حسین، ۲۰۲۱: ۱۸۸).

گهله ک جارن شاعر کومه کا دهنگان ب مه به ست دوباره دکته، کو دقیت جهختی لسهر پارچه یین شعری بکته ئه فیه ژی دبیته نه گهری جوړه چیژ و خوځیه ک بو وهرگر و گوهداری. دوباره کرنا دهنگان پتر جهی خو د ریتما

نافخویدا دبینیت، ب راماڤه کا دی ((له سنوری دیر و بهیت و دهقی شیعریدا زیاتر له دهنگه کانی تر سه رنجی لیکوله رانی شیعی کیشاوه و وهک دیاردهیه کی پیکهینه ری ئاوازه یی ناوه وهی دهقی تی روانراوه)) (عهلی، ۲۰۱۵: ۶۷).

وه کی مه ل دهستپکی ئاماژه دای کو دوباره کرن دو ئاستان ب خوڤه دگرت، ئاستی ئاسوی و ئاستی ستونی، دوباره کرنا دهنگان ژ ل سهر ئه وان ئاستان دهینه دابه شکر ب ئه فی رهنگی: دوباره کرنا دهنگان ل سهر ئاستی ئاسوی و دوباره کرنا دهنگان لسه ر ئاستی ستونی، ب شیوهیه کی گشتی دوباره کرنا دهنگان ((بریتیه له دوباره کرناوهی دهنگیک بو چهند جاریک له دیریک یان پارچه شعریک یا له سهر تاپای شیعره که)) (ئه حمده، ۲۰۱۴: ۱۱۴). ئه ف جوړه دوباره کرنا دبنه دو جوړ: دوباره کرنا بزوتیان و دوباره کرنا نه بزوتیان.

ل دوماهییا ئه فی برگی دشیاندایه ئامازی بدهینه ئه وی خشته یی (محمد بکر) ی بو جوړین دوباره کرنا دهنگان دانای: (محه مه د: ۲۰۰۴: ۸۳-۸۴).

۱	جوت هه فدهنگین	أ	وه کیئیک	((أ+ب) / (أ+ب))
	ئیکگرتی	ب	به رۆفاژی	((أ+ب) / (أ+ب))
۲	جوت هه فدهنگین	أ	وه کیئیک	((أ-ب) / (أ-ب))
	دابری	ب	به رۆفاژی	((أ-ب) / (أ-ب))
۳	جوت هه فدهنگین	أ	دوبار کرنا دو فونیمین دابری ب شیوه کی ئیکگرتی	(أ-ب / أ-ب)
	ئاوتیه	ب	دوبار کرنا دو فونیمین ئیکگرتی ب شیوه کی دابری	(أ+ب / أ+ب)

۱-۳-۲- دوباره کرن ل سهر ئاستی په یفان:

هه رچه نده دهنگ یه کا سهره کییا کیشناسینه، کو ئه وه ئه گهری دروستبونا ریتما شعرینه، به لی نابیت ئه و راستیه بهیته ژیرکرن کو ئه ف دهنگه د په یفاندا دروست دبن و یی په یف ئه وان دهنگان هه بونا خو نینه، ئانکو دهنگ د په یفاندا دروست دبن و ((دوباره کرنا په یفان یان یا دهنگان د رهوشه نیریا زاره کیدا هه یه، ئه ف جوړی دوباره کرنی کارتیکنه کا بهیژ ل دهف وهرگری پهیدا دکهت)) (خضر، ۱۹۹۸: ۷)، به لی ((د شعریدا هه لبرارتنا په یفان هوسا دهیته کرن کو دهنگین وهک ئیک د ئیک تیکستدا دهینه کو مقه کرن و دوباره کرن پتر ژ زمانی رۆژانه و عه دهتی)) (لوتمان، ۱۹۹۹: ۱۳۳)، د شعریدا دوباره کرنی گرنکیا خو پتر هه یه و رۆله کی مه زنتر دگرتیت، ب واتایه کا دی ((دوباره کرناوهی وشه یه کی دبارکراو له شوینه جیاجیایاکی رسته دا، بایه خی ریتمی و به های واتای هه یه)) (ئیراهیم، ۲۰۱۲: ۱۱۲). به لی ریره وی شعری ل سهر هه ر جوړه دوباره کرنا یه زاله و پیدقییه دوباره کرنا مه به ستین خو هه بن، ئانکو (هه ر دوباره کرنا په یفی مه به سته کا سهره کی دگرتیت و نابیت ب هیچ رهنگه کی ژ ریره وی گشتی بهیته جودا کرن) (ریابه، ۱۹۹۰: ۱۶۸)

گه له ک جارن دوباره کرنا په یفی رۆله کی گرنگ د دروستکرنا ئاوازا نافخویا شعریدا دگرتیت، چونکی شاعر ب ریکا دوباره کرنا په یفان چیر و جوانیه کی ب شعری دبه خشیت و موسیقایه کی بو دروست دکهت. به لی مه رچ نینه هه می ده مان ئه ف جوړی دوباره کرنی بو بهیژکرنا شعری بیت ((هنده ک جارن دبیت ئه ف دوباره کرنا یه بی مفا بیت، ئانکو بتی زیده کرنا په یفان بیت ژ بو ریکخستنا مه سه لیت ریتمی و جوانکرنا موزیکا هوزانی بیت)) (حسین، ۲۰۱۶: ۸۷). یا دروستر ئه وه دوباره کرنا په یفی ب شیوازه کی هویر و هوشیارانه بکاریهی و کاریگه ری ل سهر ریتم و واتای بکهت، ئانکو فهره شاعر ئه فی جوړه دوباره کرنی ب ته مای کونترۆل بکهت و ل جهی گونجای بکاریینیت، ئه گه ر نه دی بیته دوباره کرنا چهند په فی ن یزارکه ر.

د شياندايه يژين ((دوباره کرنا په يځي ژ ساده ترين و بهر په لافترين جوړي دوباره کرنه د شعريدا، شاعرين که فن گرنګي ب څي بابه تي دايه (... دوباره کرنا په يځي ژ لاي شاعران څه بو مه به ستا واتي بکار دهيت، چونکي شاعر ب ريکا دوباره کرنه هنده ک په يځان هنده ک وټان دروست دکه ت)) (زروقي، ۲۰۱۶: ۱۳۸).

وه کي دوباره کرنا دهنگان، دوباره کرنا په يځان ژي ل سهر دو ئاستان دهيت دابه شکر ب ټه څي رهنګي ل خواري:

۱-۲-۲-۱- دوباره کرنا په يځي لسهر ئاسي ئاسوي:

مه به ست ژي ((دوباره کرنا په يځه کي يان چهند په يځان کو ب ټه رکي په يوه نديکرنه رادبيت)) (تومي، الامين، ۲۰۱۶: ۴۳). دوباره کرنا په يځان ل سهر ئاسي ئاسوي ((دوباره کردنه وهی هه مان وشه يه له يه ک دیردا به هه مان واتا ده گرتيه وه جا وشه دوباره کراوه کان، يان به دواي يه کدا دین، يا خود به شيويه کي بلاو و دور له يه ک دین)) (عالي: ۲۰۰۹: ۱۴۳). دوباره کرنا هه مان په يځن د دیر يان کوپله ي و ريزين شعريدا کو ب رهنګه کي ئاسوي د دیر يان کوپله يان شعريدا دوباره دبن. د څي ئاستيدا؛ زور به يا جارن دوباره کرنا په يځي ب هه مان واتا دهيت ل ټيک دیردا، کو ټيک ل دويځ ټيک دهيت يان ژي ب شيويه کي پرت و به لاف.

۱-۲-۳-۱- دوباره کرنا په يځي ل سهر ئاسي ستوني:

مه به ست ژ ټه څي جوړي دوباره کرني ټه وه کو ((وشه که تهنه له هه مان دیر و هه مان واتا دوباره ناکرتيه وه، ټه وه دوباره کردنه وه که به سهر هه مو شعره که دا دابه ش دهيت، واته ده شي به وشه سهره تاي شعره که يان ناوه راست يا خود دیره کاني کوتاي)). (عالي، ۲۰۰۹: ۱۴۸). واتا دوباره کرن ل څي ئاستيدا بتي سنوري دیره کا شعري څه ناگريت، به لکو هه مي دیرين شعري څه دگريت. ټه څي جوړه دوباره کرنه ل ده څي شاعرين نوي ديارده يه که ل ده څي زور به يا شاعران دهيت ديتن. ټه څي دوباره کرنه چيزه کا تا به ت دده ته شعري.

ل دوماه ييا ټه څي پشکي فهره يژين کو دو بابه تين دیر يين گريدای دوباره کرني هه نه، ټه وژي دوباره کرنا فريز و ورسته يان و بابه تي هه فته ريبي، کو هه ردو پشت به ستني ل سهر دوباره کرني دیر و گه له ک جارن يين دويري ټيک دکهن، به لي ژ بهر کورتيا بابه تي و سنورين څه کولي يي مه ټه څي بابه ته به حس نه کر داکو دیر نه بيت.

۲- رولي دوباره کرنا ئاسوي يا په يځان د دروستکرنا ريتما دهره کي يا سترانا ديلا نکيدا:

بو ټه څي څه کولي يي مه تي جوړه کي دوباره کرني وه رگرتيه، کو ټه وه دوباره کرنه يا ل ده ستپيکا کوپله ياندا دهر دکه څيت، ئانکو جوړه کي دوباره کرني د سترانا ديلا نکيا کرمانجيدا هه يه، ټه څي دوباره کرنه زورا زيق و دياره. دي هه ولده يي رولي ټه څي جوړي دوباره کرني د دروستکرنا ريتما دهره کي يا سترانيدا ديار که يي ل دويځ شلو څه کرنا نمونين پيدفي.

خوياه سترانا ديلا نکي پشت به ستنه کا مه زن ل سهر دوباره کرني دکه ت، ټه څي دوباره کرنه بو چهند مه به ستين ئاوازي و شعري دهينه بکارئينان، چونکي د ټه څي جوړي شعريدا ساناهييون وړوخساره کي شک د گرنګن، داکو ستران يا ئاسان بيت و ټه وه که سين ستران څه دگيرين بشين ټه څي کاري بکه ن، چونکي د زور به يا دوخاندا ستران ب گو تن و څه گيران دهيت ټانجامدان.

جوړين سهره کي يين دوباره کرنا ئاسوي يين ده ستپيکي د سترانا ديلا نکيدا ټه څه نه:

۱-۲- دوباره کرنا په يځه کي دو جارن دويځ ټيکدا:

د سترانا ديلا نکيدا ټه څي جوړي دوباره کرني يي به لافه و ب ريزه يه کا زور هاتيه بکارئينان، وه کي نمونا ل خواري ژ

سترانا (هاي زيريني):

هاي زيريني زيريني

ستوینکۆکال بهر کولین

سهده میراگۆت دا بچینی (هروری، هروری، ۲۰۰۱: ۲۰۵)

ئهف سترانه ل سهر کیشا هفت برگه یی هاتیه دانان، کول دهستپیک ب په یقه کا ئیک برگه یی (های) دهستپیکهت و دو په یقین (زیرین) یین ژ سئ برگه یان پیکدهین، هوسا ستران ب ریکا دوباره کرنا په یقا زیرین کیشا هفت برگه یی دروستکریه.

ئهو سترانین ل سهر فی جۆری دوباره کرن هاتینه دانان ئه یقین ل خوارینه:

ژ	جۆری دوباره کرن	نافی سترانی	لاپه ره	کیشا وی
۱	مۆمیک ورده ورده	مۆمیک	۱۴	۷
۲	ههله مه ندی جۆتن جۆتن	ههله مه ندی	۳۰	۸
۳	های خزیم خزیم	های خزیم	۳۲	۷
۴	هات کاروانه کاروانه	کاروانه	۳۸	۷
۵	های پیدادهن پیدادهن	های پیدادهن	۴۵	۷
۶	های عه ره به عه ره به	عه ره به	۴۷	۷
۷	مه رعان ئاغا ئاغایه	مه رعان ئاغا	۵۰	۷
۸	های ته مزه ری ته مزه ری	های ته مزه ری	۵۱	۷
۹	های سویلاقی سویلاقی	ئاشی سویلاقی	۶۴	۷
۱۰	شیخ بارزانه بارزانه	شیخ بارزانه	۷۲	۷
۱۱	سهر سیپانی سیپانی	سهر سیپانی	۱۰۳	۷
۱۲	های زه نیک زه نیک	های زه نیک	۱۲۱	۷
۱۳	های کولنده کولنده	های کولنده	۱۲۷	۷
۱۴	هۆ للیانه للیانه	هۆ للیانه	۱۳۳	۷
۱۵	های وه ناکه م وه ناکه م	های وه ناکه م وه ناکه م	۱۳۴	۷
۱۶	های ته باکن ته باکن	های ته باکن	۱۳۸	۷
۱۷	های عه یشووی عه یشووی	های عه یشووی	۱۳۸	۷
۱۸	های پیشی یو پیشی یو	های پیشی یو	۱۴۲	۷
۱۹	های نه شکین نه شکین	جۆت کاریته	۲۴۰	۷
۲۰	های سیمیلی سیمیلی	های سیمیلی	۱۴۸	۷
۲۱	لۆ لۆ محه مه دۆ واقید واقید	لۆ لۆ محه مه دۆ	۱۶۹	۱۰
۲۲	یار شه مامی یار شه مامی	یار شه مامی	۱۸۴	۷
۲۳	های باب حه مه باب حه مه	باب حه مه	۱۸۹	۷
۲۴	هه ری باسو لۆتی لۆتی	هه ری باسو	۱۹۹	۸

۲۵	های زیرین زيرين	های زیرین زيرين	۲۰۵	۷
۲۶	های نه جمانۆ نه جمانۆ	نه جمانۆ نه جمانۆ	۲۰۷	۷
۲۷	های که لاتی که لاتی	های که لاتی که لاتی	۲۱۳	۷
۲۸	های چیاوۆ چیاوۆ	های چیاوۆ چیاوۆ	۲۲۴	۷
۲۹	هه سپی به گزادی کمید کمید	هه سپی به گزادی	۲۲۵	۹
۳۰	های چوی یی چوی یی	های چوی یی	۲۴۴	۷
۳۱	های ل تاتا ل تاتا	های ل تاتا	۲۴۶	۷
۳۲	های زولفانی زولفانی	های زولفانی	۲۵۲	۷
۳۳	ئه ز یا ته مه یا ته مه	ئه زیا ته مه	۲۵۳	۷
۳۴	دی م گو خفتانۆ خفتانه	خفتان	۲۶۱	۹
۳۵	های بقوتن بقوتن	های بقوتن	۲۶۲	۷
۳۶	های گورگیلی گورگیلی	گورگیلی	۲۶۵	۷
۳۷	های هه رنی هه رنی	کافله ره شو	۲۶۶	۷
۳۸	های ته مزه ره ته مزه ره	ته مزه ره	۲۸۰	۷

وه کی د خسته یدا دیار، زۆربه یا شعران ژ حهفت برگه یان پیکده یان و زۆربه یا وان ژ په یقه کا ئیک برگه یی ده ستپیدکه ن و په یفا دوباره کری ژ سی برگه یان پیک ده ییت، ئه قه وئ چهن دی دگه هینیت کو ئه ف شعره ل ده ستپیک ب ریکا دوباره کرنا هه مان په یف ژ لای کیشیفه ده یینه ریکخستن، دیسان په یفا ئیک ل گه ل وئ په یفا تاک برگه؛ په که یا ریتما ئیک ئه و چوار برگه یی دروستدکه ن و په یفا دوی یا دوباره په که یا سی برگه یی دروست دکه ت ب ئه فی ره نگی:

های	زی	ری	نی	زی	ری	نی
یه که یا چوار برگه یی	یه که یا سی برگه یی					

د هنده ک ستراناندا دبیت ئه ف په یشین دوباره کری ل ده ستپیک به یان، یان ل ده ستپیک و جهه کی دیت، یان ل هه ره جهه کی، کو کیشا فی جوړی سترانی یا هه مه جوړه، کیشین ده، حهفت و هه شت برگه یی تیدا هه نه، وه کی جوړین دیتر ئه ف دوباره کرنا بو په یدا کرنا برگه یی پیدفیه، به ل ریکخستنا وان وه کی جوړین دی یا ریک و پیک نینه. ئه و سترانین ل سهر فی جوړی دوباره کرنی هاتینه دانان ئه فین ل خوارینه:

ژ	جوړی دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپه ره	کیشا وئ
۱	که قری ل سهر که قری	که قری ل سهر که قری	۵۳	۶
۲	چیاکو مه رمه رۆ لو ویرانۆ مه رمه رۆ	چیاکو	۸۲	۱۲
۳	ئه قرو بوهاره دیسان بوهاره	ئه قرو بوهاره	۱۱۷	۱۰
۴	میران میرانه کوچک و دیوانه	میران میرانه	۱۲۵	۱۰
۵	فاتمی زالمی هه ژ که نگی تا که نگی	فاتمی	۱۸۷	۱۲

۶	ههلا ههلا برههیم خان	برههیم خان	۲۴۳	۷
۷	ئافک ئافکا هروری	ئافک	۲۵۹	۸
۸	شاله کال ناف شاله کئی	شاله کا	۲۹۱	۷
۹	گولا زهر گهردهنا زهر	گولا زهر	۲۹۲	۷
۱۰	بهندک بادا من بادا	بهندک بادا	۳۱۰	۷
۱۱	بهلی بهلی ژاری مهیمو	مهیمو	۲۹۸	۸

دبیت د هندهک ستراناندا هه مان په یف دو جارن دویشتیکدا دوباره ببیت و په یفا دوی یان یا ئیک ب ریکا
 قاوله کئی ببیته چوار برگه، ئانکو په یفه ک ژ سئ برگه یان پیکدهیت و یا دیتر ژ چوار برگه یان، وه کی نمونا ل خواری ژ
 سترانا (بابله کان):

بابله کان بابله کانه

پیکه پیکا سازانه

کور گوڤه ندا خوارزانه (هروری، هروری، ۲۰۰۱: ۲۹۹)

ئهو سترانی ل سهر ئه فی جوړی دوباره کرنی هاتینه دانان ئه فین ل خوارینه:

ژ	جوړی دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپه ره	کیشا وی
۱	بیلیجان بیلیجان	بیلیجان	۲۳	۶
۲	ته ته رخان و ته ته رخان	ته ته رخان	۶۲	۷
۳	مه مۆکه مه مۆکه	مه مۆکی	۹۲	۶
۴	مه لاوۆ مه لاوۆ	مه لاوۆ	۱۸۰	۶
۵	وه ستانی وه ستانی	لؤلۆ ره شو	۱۹۱	۶
۶	کتوری کتوری	کتوری	۱۹۸	۶
۷	قه راجه یه قه راجه یه	قه راجه یه	۲۰۶	۸
۸	شویژنی شویژنی	شویژنی	۲۷۶	۶
۹	بابله کان بابله کانه	بابله کان	۲۹۹	۷

وه کی د خشته یدا دیار؛ زۆربه یا سترانان ژ شهش برگه یان پیکدهیت، بهلی د راستیدا کیشین وان حهفت برگه یه،
 چونکی ریزین دویشتدا د زۆربه یا دۆخاندا دبنه حهفت برگه، ئه فیه ژی ئیک ژ دو تستانه، یان ب شاشی هاتینه تۆمار کرن
 یان ژی سترانیژ ب ریکا گوڤتی ئه وی برگی قهره بو دکهت، شلۆفه کرنا نمونا (بابله کان) دی ب ئه فی رهنگی بیت:

باب	له	کان	باب	له	کا	نه
یه که یه سئ برگه یی						
یه که یه چوار برگه یی						

۲-۲- دوباره کرنا په یفه کئی سئ جارن دویشتیکدا:

د هژماره کا ستراناندا ههمان په یف سى جارن دوباره دبیت، کو ههر دو په یفین دهسپینکى ژ دو برگه یان پیکدهین و په یفا دوماهیى ب ریکا فاوله کى دبیته سى برگه، هوسا کیشا حفت برگه یی ب ساناهی پهیدا دبیت، وه کى نمونا ل خواری ژ سترانا (زرافى):

زراف زراف زرافى

بهژن شیشا گولافى

دگهل من ناپى سهر ئافى (هرورى، هرورى، ۲۰۰۱: ۲۸۷)

ئو سترانين ب ئه فى رهنكى هاتينه دانان ئه فىن ل خواريته:

ژ	جوړى دوباره كړنى	ناځى سترانى	لاپه ره	كيشا وى
۱	دهى خان دهى خان دهى خانه	دهى خان	۱۷	۷
۲	تيرخان تيرخان تيرخانه	تيرخان	۶۸	۷
۳	هاى شهر هاى شهر هاى شهر	هاى شهر	۷۶	۷
۴	زوزان زوزان زوزان	زوزان زوزان	۹۸	۶
۵	مهنده و مهنده و مهنده	مهنده	۱۶۲	۶
۶	دهلى دهلى دهلى لى	سنجاني	۲۳۵	۷
۷	زراف زراف زرافى	زراف	۲۸۷	۷
۸	دهلى و دهلى و دهلى لى	مهنجولى	۲۹۵	۷
۹	دى بکولن دى بکولن دى بکولن	دى بکولن	۳۰۹	۹

وه کى مه ديار کړى؛ زوربه يا سترانان ژ حفت برگه یان پیکدهین و ئو په یفا دوباره کړى سى جارن يا هاريکاره بو دروستکرنا کيشى ل دويف ريتما (۳+۴)، کو په که يا چارى ب هاريکاريا هرو په یفین دهسپینکى پهیدا دبیت و په که يا سى برگه یی ب ریکا په یفا سيى ئهوا زوربه يا جارن فاوله ک ل سهر دهيتته زيده کړن ب ئه فى رهنكى:

ز	راف	ز	راف	ز	راف	ز	راف
یه که یا چوار برگه یی						یه که یا سى برگه یی	

دبیت ئه ف جوړى دوباره کړنى سى جارن وه کى جوړى ئیکى ی دو په یقان بیت، بهلى ل فیرى سى جارن دوباره دبیت، چونکى په یفین دوباره کړى ژ دو برگه یان پیکدهین، کو د جوړى ئیکیدا يا سترانا (زیرینى) په یف ژ سى برگه یان پیکدهاتن، وه کى نمونا ل خواری ژ سترانا (هاى زهرى):

هاى زهرى زهرى زهرى

رەش پچانل بن پهرى

يا جانە دى چم سهرى (هرورى، هرورى، ۲۰۰۱: ۲۷۷)

جوداهيه ک ههيه ل گهل جوړين ديتر، چونکى د ئه فى جوړيدا؛ راسته کيش ههر حفت برگه یيه، بهلى بنياتى ريتمى هاتيه گوهورين و بويه (۳+۴) ب ئه فى رهنكى:

هاى	زه	رى	زه	رى	زه	رى
-----	----	----	----	----	----	----

یه که یا سێ برگه یی	یه که یا چوار برگه یی
---------------------	-----------------------

ئەو سترانین ب ئەفی رهنگی هاتینه دانان ئەفین ل خوارینه:

ژ	جۆری دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپەرە	کیشا وی
۱	هات رهنی رهنی رهنی	هات رهنی	۴۳	۷
۲	های تاته تاته تاته	های تاته	۴۶	۷
۳	تەم دیلۆ دیلۆ دیلۆ	تەم دیلۆ	۵۷	۷
۴	هۆب یهومان یهومان یهومان	تۆقی بهله کی	۶۷	۷
۵	های باده باده باده	نالبه ندۆ	۷۰	۷
۶	هۆب له یلی له یلی له یلی	هۆب له یلی له یلی	۷۲	۷
۷	های بهرده بهرده بهرده	های بهرده بهرده	۷۹	۷
۸	های فاتی فاتی فاتی	های فاتی فاتی	۸۰	۷
۹	های لاندک لاندک لاندک	های لاندک	۱۰۷	۷
۱۰	های گهرمه گهرمه گهرمه	کانیا بارزانی	۱۴۵	۷
۱۱	های گولی گولی گولی	های گولی گولی	۱۶۱	۷
۱۲	های میمی میمی میمی	های میمی	۱۶۴	۷
۱۳	های عهلو عهلو عهلو	های عهلو	۱۶۶	۷
۱۴	لی جانی جانی جانی	لی جانی	۲۰۰	۷
۱۵	های وهلهک وهلهک وهلهک	های وهلهک	۲۱۶	۷
۱۶	هه ی داره داره داره	هه گولا من	۲۱۷	۷
۱۷	های نیمۆ نیمۆ نیمۆ	های نیمۆ	۲۲۳	۷
۱۸	ئهز قازم قازم قازم	ئهز قازم	۲۲۹	۷
۱۹	های بزنی بزنی بزنی	های بزنی	۲۳۱	۷
۲۰	های کورۆ کورۆ کورۆ	های کورۆ	۲۳۴	۷
۲۱	هه گولی گولی گولی	هه گولی	۲۴۸	۷
۲۲	های کولی کولی کولی	های کولی	۲۵۱	۷
۲۳	عی گدۆ گدۆ گدۆ	عی گدۆ	۲۶۴	۷
۲۴	های زهری زهری زهری	های زهری	۲۷۷	۷
۲۵	های نیچیر نیچیر نیچیر	های نیچیر	۲۸۱	۷
۲۶	یار کوبار کوبار کوبار	یار کوبار	۳۰۶	۷
۲۷	هۆ زهینی زهینی زهینی	هۆ زهینی	۳۰۸	۷

د هندهك ستراناندا، په يفهك سى جارن دوباره دبیت، بهلى يا جودايه ژ هردو جوړين ديتر، چونكى د ئهف د دوباره كرنيدا زندهبارى په يفين دوباره كرى دو په يفين ديتر هه نه، كو د ژيكدودانه، وهكى سترانا (مامه د ئاغا):

های های دل های دل های دل

های چومه باغى تير گول

های من گه له كا ژيكر

های د بهر سينگى يارى كر (هرورى، هرورى، ۲۰۰۱: ۱۰۰)

وهكى ديار (های دل) سى جارن ل دهستپيكي ب رهنكه كى ئاسوي دوباره بويه، نهو سترانين ب ئهف رهنكى هاتينه

دانان ئهفين ل خوارينه:

ژ	جوړى دوباره كرنى	نافى سترانى	لاپه ره	كيشا وى
۱	ميرو مير باسو ميرى زيارى	ميرو مير باسو	۳۱	۱۰
۲	های شويكر شويكر عه يشو كى شويكر	های شويكر شويكر	۵۵	۱۰
۳	نيرى يو نيرى يو هه يلا ل من نيرى يو	نيرى يو	۸۶	۱۲
۴	های های دل های دل های دل	مامه د ئاغا	۱۰۰	۷
۵	ئو ديشو های هومه و هومه و هومه	ئو ديشو	۱۰۸	۱۰
۶	چيمه ن و چيمه ن هه لى لى چيمه ن	چيمه ن و چيمه ن	۱۷۶	۱۰
۷	های چه مو چه مو چه مى مويلى	های چه مو چه مو	۱۸۶	۱۰
۸	يار گوزل ديسا های ديسا ديسا	يار گوزل	۱۹۶	۱۰
۹	شقان شقانه لو وهلا شقانه لو	شقان شقانه	۲۴۷	۱۲
۱۰	های پيدا پيدا ته مى منو پيدا	های پيدا پيدا	۲۵۰	۱۱
۱۱	يارى خه جى خه جو كى يارى خاج	يارى خه ج	۲۵۷	۱۰

رولى په يفين دوباره كرى د پهيدا كرنا ريتما دهره كيدا ي دياره هه رچه نده ب رهنكه كى سيسته ماتيك نينه وهكى

يپن بهرى وى.

۲-۳- دوباره كرنا په يفه كى چوار جارن دويشنيكدا:

د هزمارة كا سترانين ديلانكيدا په يفه كى چوار جارن دويشنيكدا دوباره دبیت، زوربه يا جارن نهو په يف ژ دو برگه يان پيكد هين، ئهفه بو دروست كرنا كيشا هه شت برگه ييه ب ريتما (۴+۴) وهكى سترانا (سه ليمو لاوؤ):

لاوؤ لاوؤ لاوؤ لاوؤ

خوين شرينو رهنك ئاغاوؤ

خه نجه رزيه د ده ستاوؤ (هرورى، هرورى، ۲۰۰۱: ۸۴)

كيشا وى هه شت برگه ييه ب ريتما (۴+۴) ب ئهف رهنكى ل خوارى:

لا	وؤ	لا	وؤ	لا	وؤ	لا	وؤ
يه كه يا چوار برگه يي		يه كه يا چوار برگه يي		يه كه يا چوار برگه يي		يه كه يا چوار برگه يي	

نهو سترانين ل سهر ئهف جوړى هاتينه دانان ئهفين ل خوارينه:

ژ	جوړی دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپه ره	کیشا وی
۱	یهومان یهومان یهومان یهومان	به غدی یهومان	۲۱	۸
۲	لاوؤ لاوؤ لاوؤ لاوؤ	سه لیمو لاوؤ	۸۴	۸
۳	کولفل کولفل کولفل کولفل	کولفل کولفل	۱۹۷	۸
۴	بلاو بلاو بلاو بلا	بلا و بلا	۲۸۴	۸
۵	لورکه و لورکه و لورکه و لورکه	لورک	۲۶۷	۸

۲-۴- دوباره کرنا جوت په یفان دو جاران دویشتیکدا:

د هژماره کا زورا ستراناندا دو په یف دو جاران دویشتیکدا ب په ننگه کې ئاسوی دوباره دبن، کو پتر د کیشا هشت برکه ییدا دیار دبیت، ئەفه بۆ وی یه کې قه دگهریت په یف ژ دو برگریان پیکدهیت و ههردو پیکفه دبنه هشت برکه، بهلئ ئەفه وی چهندي ناگهینت کو د کیشین دیترا نینه. ئەفال خواری سترانه کا دیلانکیه کو ئەف جوړه دوباره کرن تیدا هاتینه بکارئینان:

شرینی له یلان شرینی له یلان

نی تو گولی تو ریحانی

یا بهر سه ری فان لاوانی

توچ ژ دلی من دزانی (هروری، هروری، ۲۰۰۱: ۲۶۳)

کیشا وی هشت برکه یه ب ریما (۴+۴) ب ئەفی په ننگ ل خواری:

شری	نی	لهی	لان	شری	نی	لهی	لان
یه که یا چوار برکه یی				یه که یا چوار برکه یی			

ئهو سترانین ل سهر ئەفی جوړی هاتینه دانان ئەفین ل خوارینه:

ژ	جوړی دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپه ره	کیشا وی
۱	به فره کا ل کیریو کا به فره کا ل کیریو کا	به فره کې به فراځ	۱۹	۱۲
۲	دهرگه جوئن دهرگه جوئن	قه سرت ئاکری	۲۲	۸
۳	های خه مری یی های خه مری یی	های خه مری یی	۲۴	۸
۴	هه ری سیی هه ری سیی	هه ری سیی	۲۷	۸
۵	های شرنه خی های شرنه خی	های شرنه خی	۲۹	۸
۶	های تهیمه زئی های تهیمه زئی	های تهیمه زئی	۳۵	۸
۷	دی بلا ئەز ترار بام ترار بام	خانی میرووی	۴۱	۸
۸	های تیاری های تیاری	های تیاری	۴۲	۸
۹	یار هه ی مامه یار هه ی مامه	یار هه ی مامه	۵۸	۸
۱۰	یار هه ی رندی یار هه ی رندی	یار هه ی رندی	۶۰	۸

۱۱	م ژ بهر ته م ژ بهر ته	۸	۶۱	م ژ بهر ته
۱۲	گرگر ته یرو گرگر ته یرو	۸	۷۵	گرگر ته یرو
۱۳	های عوبیدو های عوبیدو	۸	۸۳	های عوبیدو
۱۴	گوستیر زیرو گوستیر زیرو	۷	۸۸	گوستیر زیرو
۱۵	های شامیرانی های شامیرانی	۱۰	۸۹	شامیرانی
۱۶	هوپ هیو دیزی هوپ هیو دیزی	۸	۱۱۲	هوپ هیو دیزی
۱۷	ئهز پیرومه ئهز پیرومه	۸	۱۱۴	ئهز پیرومه
۱۸	دی مه شهره دی مه شهره	۸	۱۱۵	دی مه شهره
۱۹	ته دهینه کر ته دهینه کر	۸	۱۱۶	ته دهینه کر
۲۰	هه گولا باقچا هه گولا باقچا	۱۰	۱۱۹	هه گولا باقچا
۲۱	توی چاوشی توی چاوشی	۷	۱۲۴	توی چاوشی
۲۲	وهرنه سیفا وهرنه سیفا	۸	۱۳۰	وهرنه سیفا
۲۳	های خهسوی پی های خهسوی پی	۸	۱۳۵	های خهسوی پی
۲۴	دهلیلو وهلیلو دهلیلو وهلیلو	۱۰	۱۵۹	دهلیلو وهلیلو
۲۵	لی عه دلی لی عه دلی	۶	۱۷۴	عه دلی
۲۶	کانیا ل بیشی کانیا ل بیشی	۱۰	۱۷۸	کانیا ل بیشی
۲۷	مه دهوینه مه دهوینه	۸	۱۹۴	مه دهوینه
۲۸	یا ل بهر چه ما یا ل بهر چه ما	۸	۱۹۵	یا ل بهر چه ما
۲۹	ههری گولی ههری گولی	۸	۲۱۴	ههری گولی
۳۰	بلا بین بلا بین	۶	۲۲۷	خزیم شور
۳۱	وهرنه ریزی وهرنه ریزی	۸	۲۳۶	وهرنه ریزی
۳۲	شاخ دمشن شاخ دمشن	۸	۲۴۵	شاخ دمشن
۳۳	هه یلا ل من دینی هه یلا ل ته دینی	۱۲	۲۵۴	هه یلا ل من دینی
۳۴	شرینی له یلان شرینی له یلان	۸	۲۶۳	شرینی له یلان
۳۵	وهزی بریندارم وهزی بریندارم	۱۰	۲۷۳	چولی یو
۳۶	هه یلا کورتی هه یلا کورتی	۸	۲۸۶	هه یلا کورتی
۳۷	یا دبانا یا دبانا	۸	۳۱۱	یا دبانا

د ئه فی جوړی دوباره کرنیدا دبیت د نافه‌را هه‌ردو جوت په‌یقاندا نافه‌ره‌ک هه‌بیت، ئانکو دبیت په‌یفه‌ک یان ئامرازه‌ک بکه‌فیه د نافه‌را واند، کو ب دیتنا مه ئه‌فه بو دروستکرنا کیشه‌کا دیه، بو نمونه ئه‌گه‌ر (قان عه‌وران) ژ سی برکه‌یان پیکه‌یت و فیا بیت بکه‌ته کیشا هفت برکه‌ی ب ریتما (۳+۴) نه‌کو (۳+۴) هینگی دی برکه‌یه‌کی ل سهر (قان عه‌وران) یا ئیکی زیده‌که‌ت، وه‌کی نمونه‌ل خواری:

فان عهوران و فان عهوران

فان عهوریت رهخ ملی وۆ

ژئی تیت طافیه ک طهرگی وۆ

فله هلگره خاچی وۆ (هروری، هروری، ۲۰۰۱: ۳۰۵)

کیش و ریتمین وی دی ب ئەفی رهنگی بن:

فان	عهو	را	نو	فان	عهو	ران
یه که یا چوار برگی یی	یه که یا سی برگی یی					

ئهو سترانین ل سهر ئەفی جۆری هاتینه دانان ئەفین ل خوارینه:

ژ	جۆری دوباره کرنی	نافی سترانی	لاپهره	کیشا وی
۱	رهزی میرا های رهزی میرا	رهزی میرا	۹۰	۹
۲	یار ههواره ده یار ههواره	سلو که چهل	۱۳۲	۹
۳	لۆگدیو لۆ لۆگدیو	پیره میڕ	۱۵۵	۷
۴	رهف رهفه چ رهف رهفه	رهف رهفه	۲۰۴	۷
۵	ههورهخی خوش ههورهخی	ههورهخی	۲۱۹	۷
۶	که کل یاس و که کل یاس	که کل یاس	۲۲۱	۷
۷	هاتنه ته دی هاتنه ته	هاتنه ته	۲۹۳	۷
۸	سیقا سور های سيقا سور	سیقا سور	۳۰۰	۷
۹	فان عهوران و فان عهوران	فان عهوران	۳۰۵	۷

خویایه زۆربه یا فان سترانان ژ حهفت برگیان پیکدهین، کو ههر ئیک ل دویف پیدفیاتیا ریتمی نافیر لی هاتیه

زیده کرن.

ههژی ئاماژیه؛ د سترانا دیلانکیدا هندهک ستران هه نه دوباره کرنا دهستپیک تیدا نینه، ئانکو سترانین ئاسایینه،

به لی ئهو جۆری دوبره کرنی یی ئەم کار ل سهر دکهین نینه، کو هژمارا وان دگه هیهته (۳۵) سترانان ب ئەفی رهنگی ل

خواری:

ژ	نافی سترانی	لاپهره	ژ	نافی سترانی	لاپهره
۱	خانی یهومان	۱۲	۱۹	چ مگوتو فی زهمانی	۱۷۱
۲	فی ناری	۲۰	۲۰	یار هی هی	۱۷۹
۳	پرا بلبل	۲۸	۲۱	کوریت مه لای	۱۹۰
۴	قه شهوۆ	۴۸	۲۲	رۆژ ههلات	۲۱۰
۵	مالیت هاتنه	۴۹	۲۳	که رکی حه فز لای	۲۲۲
۶	وهز چۆمه بهر بیلای	۶۳	۲۴	ل بنی گو یزی	۲۴۱
۷	میره م باده	۶۵	۲۵	دی لان	۲۵۵

۸	قهسرا میدوی	۶۶	۲۶	ههري ب ههيرانو	۲۶۰
۹	هه لؤلؤ میرو	۷۴	۲۷	کهچهل	۲۷۰
۱۰	ههري بلهري	۹۵	۲۸	ل کتريا	۲۷۵
۱۱	بانئ مزگهفتي	۹۶	۲۹	کتريا ههيهوئي	۲۸۳
۱۲	چۆمه بهر سويکي	۹۷	۳۰	کچي کويژي	۲۸۵
۱۳	منارا سيړتي	۱۲۰	۳۱	عهيشوئي	۲۸۹
۱۴	سوبهيه دگهل بهياني	۱۴۶	۳۲	دارا ساري	۲۹۸
۱۵	شهرئ تيارئ	۱۵۱	۳۳	گرگوئي	۳۰۲
۱۶	پيره ميړ	۱۵۵	۳۴	يار زهينه ب	۳۰۳
۱۷	شيف رهزاني	۱۶۸	۳۵	فاتم	۳۰۴
۱۸	سولتاني	۱۷۲			

ل دوماهيا ئهفي پشکي دشينداه ئامار و ريژهيئ سهدی يئ هه دوخه کي پيشچاف بکهين، کول دويف خشتهيئ هاتينه شلوقه کرن ديار بو؛ کو هه بون و نه بونا دوباره کرنا دهستپيکي د ستراناندا ب ئهفي رهنگي بو:

جۆري ستراني	هژمارا سترانان	ريژا سهدی
سترانين دوباره کرن دهستپيکي تيدا ههبيت	۱۵۶	% ۸۱,۶۷
سترانين دوباره کرن دهستپيکي تيدا نهبيت	۳۵	% ۱۸,۳۳
سهرجه م	۱۹۱	% ۱۰۰

ديسان د شينداه هژمار و ريژهيا هه جۆره کي دوباره کرن ب ل دويف خشتهيئ ل خوارئ ديار بکهين:

ژ	جۆري دوباره کرن	هژماره	ريژهيا سهدی
۱	دوباره کرنا په يفه کي دو جاران دويقتيکدا	۵۸	% ۳۷,۱۸
۲	دوباره کرنا په يفه کي سي جاران دويقتيکدا	۴۷	% ۳۰,۱۲
۳	دوباره کرنا جوت په يهان دو جاران دويقتيکدا	۴۶	% ۲۹,۵۰
۴	دوباره کرنا په يفه کي چوار جاران دويقتيکدا	۵	% ۳,۲۰
	سهرجه م	۱۵۶	% ۱۰۰

ئهنجام:

پشتي مه ئهف فه کولينه ب دوماهي ئيناي، ئه م گه هشتينه ئهنجامين ل خوارئ:

۱- دوباره کرنا دهستپيکي يا ستراني ديلائي، ته کنیکه کا گرنگا دروستکرنا ديتما دهره کي يا سترانيه و ئه و دبیته دهره وازه بو ريکخستنا ريتما ستراني هه ميئ. ئهف دوباره کرنا ب چار رهنگين سهره کي ديار دبیت، د هه چوار رهنگان ژيدا پتر بو خزمهتا ريتما دهره کيه.

۲-د هندهك ستراندا كو رښهيا وان (۱۸ %) دوباره كرنا دهسپيځي نينه، بهلې رښهيا ههرهزورا سترانان ژ دوباره كرنا دهسپيځي دهسپيځكهن.

۳-ل دويځ پښتيا تيا كيش وريتمان جوړين دوباره كرنې هاتينه بكارئينان، نانكو دوباره كرن كړيه د خزمه تا كيش وريتمين سترانيدا، ههرسي جوړين (دوباره كرنا په يځه كې دو جارن دويځيځكا) ب رښهيا (۱۸، ۳۷ %) كو د (۵۸) ستراناندا ههيه، (دوباره كرنا په يځه كې سي جارن دويځيځكا) ب رښهيا (۱۲، ۳۰ %) كو د (۴۷) ستراناندا ههيه، و (دوباره كرنا جوت په يځان دو جارن دويځيځكا) ب رښهيا (۵۰، ۲۹ %) كو د (۴۶) ستراناندا ههيه، ب رښهيا زور هاتينه بكارئينان، بهلې (دوباره كرنا په يځه كې چوار جارن دويځيځكا) ب رښهيا (۲۰، ۳ %) كو د (۵) ستراناندا ههيه، ب رښهيا كا كيم هاتيه بكارئينان.

۴-د گه لهك ستراناندا دوباره كرنا په يځي ل دويځ هژمارا برگه يښ په يځي هاتيه بكارئينان، نانكو په يځ و دوباره كرنا وان كړيه د خزمه تا ريتما دهره كيا سترانيدا.

ليستا ژندهران:

ټيبراهيم، محمدهد عه بدل كهريم (۲۰۱۲)، پځكهاته ي زمانى شيعر له روانگه ي ره خنه ي ئه ده يي نوږه، ده زگى توږينه وه و بلاو كرده وه ي موكرىاني، هه ولتره حمدهد، صافيه محمدهد (۲۰۱۴)، شيوازى شيعره كورد ييه كانى پيربال مه حمود، چاپي يه كه م، چاپخانه ي روژهلالت، هه ولير.

۱.ا. رتشاردز (۲۰۰۵)، مبادىء النقد الادبى والعلم والشعر، ترجمة و تقديم و تعليق: محمد مصطفى بدوى، المجلس الاعلى للثقافه.

البلعبي، منبر (۲۰۰۵)، قاموس (انكليزى - عهري)، دار العلم للملايين، بيروت.

بوندى، (۲۰۱۳)، ل دور ريتمي، ترجمه: عه بدى حاجى و مه سعود جه ميل، چاپخانا پاريزگه ها دهوك، دهوك.

تومي، الامين، محمد، بوشارب محمد (۲۰۱۶)، طاهرة التكرار في الشعر العربي القديم دراسة اسلوبية في مهلهل بن ربيعة، درجة الماستر، المركز الجامعي احمد بن يحي المونشعري- تيسمليت- معهد الاداب و الغات.

حسين، بفرين رشيد (۲۰۱۶)، شعريه تا زمانى هوژانې د هوژانين (محسن قوچاني) دا، ناما ماستهري، زانكوي دهوك، كوليزا په روهردا بنيات.

حسين، نزار محمد (۲۰۲۱)، روډى دوباره كرده وه ي دهنگ له ريتمي شعره كانى (جه وههر غه مگين) دا، گوفارى زانكوي سه لاهه دين، كوليزا په روهرده، بهرگي (۲۵)، ژماره ۶.

خال، شيخ محمدهد (۲۰۰۵)، فرههنگي خال، چاپي دوهم، چاپخانه ي وهزاره تي په روهرده، هه ولير.

خضر، سيد (۱۹۹۸)، التكرار الايقاعى فى اللغة العربيه، دار الهدى للكتاب، كفر الشيخ، القاهره.

خوشناو، سهر باز مه جيد (۲۰۲۰)، دوباره كرده وه له شيعرى (سه دان ساله ي) (عه بدولا په شيو) دا، گوفارى توږه، بهرگي ۳، ژماره ۱.

رباعه، د. موسى (۱۹۹۰)، التكرار فى الشعر الجاهلى: دراسه اسلوبيه، مجله مؤته للبحوث و الدراسات، المجلد الخامس، العدد الأول.

الزبيدي، حميد، صلاح مهدي و نصرالله عباس (۲۰۱۵)، التكرار و انماطه فى شعر عبدالعزيز المقالح، مجله دىالى، العدد ۶۷.

زروقي عبدالقادر علي (۲۰۱۶)، جماليات التكرار و ديناميه المعنى في الخطاب الشعري نماذج من شعر محمد بلقاسم خمار، مجلة الآثر، العدد ۲۵.

سالمى، درموش، ايمان حبيبة (۲۰۱۶)، تجليات التكرار في قصيدة (آعصفي يا رياح) لمحمود محمد شاكر، رسالة الماجستير، جامعة آكلي محند آوحاج- البويرة- كلية الآداب و اللغات.

سليمان، شعبان (۲۰۱۰)، ريزانا هوژاني، وهشاني كتيبخانا جزيري، دهوك.

صفوى، كورش (۲۰۱۸)، له زمانه وانبيه وه بوئه دهبيات، وهريگان: عوسمان دهشتي، چاپي يه كهه، چاپخانه روزهلات، كويه.

عاشور، فهد ناصر (۲۰۰۴)، التكرار في شعر محمود درويش، المؤسسه العربيه للدراسات و النشر، عمان.

على، پهخشان (۲۰۰۹)، شيوازي شيعري گوران، چاپخانه رهنج، سليمني.

على، زانيار صالح (۲۰۱۵)، بنياتي ئاوازه ي له شيعري نوپي كورديدا ۱۹۱۸-۱۹۵۸ (به نمونه ي شيعري كرمانى ناوه راست)، نامه ي ماستهر، زانكوي سليمني.

فرج، عثمان عبدالله (۲۰۱۱)، رهه ندى موسيقي له شيعره كورديه كانى (صافى) دا، نامه ي ماستهر، زانكوي سلاحدين- كوليزي پهره رده، ههولير.

الفهداوي، سارة قاسم محمد نصيف (۲۰۲۴) التكرار الصوتي في شعر المقنع الكندي، مجلة العلوم الاسلاميه مجلة علميه فصليه محكمة ۱۱، العدد ۳۶.

لوتمان ، يورى (۱۹۹۹)، تحليل النص الشعري، ترجمه: د. محمد احمد فتوح، الندى الادبي الثقافى، جده.

ماي، طه (۲۰۰۹)، فهره ننگ (كوردى، عهره ي)، دهزگه ه سيري زي چاپ و وهشاني، دهوك.

محهمه د به كر محهمه د (۲۰۰۴)، پهخشانه شعري كوردى، چاپي يه كهه، چاپخانه ي وهزاره تي پهره رده، ههولير.

نهيلي، نعمت الله حامد (۲۰۰۷)، شيوازه ري (تيوري و پراكتيكي)، چاپا ئيكي، دهزگه ها سيري زي چاپ و وهشاني، ههولير.

هرورى، هرورى، كاميران درباز و شقان شكرى (۲۰۰۱)، ستران و ديالان، دهزگاي چاپ و بلاوكردنه وهى موكرياني، ههولير.

ههزار، (۱۳۸۸)، ههنبانه بورينه، فرهنگ كردى- فارسى، انتشارات سروس، تهران.

EDWA ,HIRS(2004), POET'S GLOSS AR ,Houghton Mifflin Harcourt

Scott, Arthur Finley,1980),Current literary Terms, published themcmillan press Ltd, London